

POZDRAVNA RIJEČ

PROBLEM KVALITETNOG ORGANIZOVANJA NASTAVE NA HIPERMASOVNIM STUDIJAMA

Prošle godine se navršilo 10 godina od usvajanja Bolonjske deklaracije koju je do sada prihvatilo ukupno 47 zemalja. Reforma sistema visokog obrazovanja je u svim pomenutim državama izazvala brojne polemike i kritike, i u tom smislu ni Crna Gora nije izuzetak. Univerzitet Crne Gore, kao jedan od prvih univerziteta u regionu koji je odlučio da sistem visokog obrazovanja harmonizuje sa savremenim evropskim trendovima, je procijenio da do sada prikupljena iskustva u primjeni novog režima studija čine sasvim dobru osnovu da se kritički osvrne na rezultete reforme. Naravno, zbog prostornog ograničenja u ovom tekstu ću se kratko osvrnuti samo na jedan dio procesa reformi koji je po mojoj ocjeni do sada bio najviše kritikovan, a to je pitanje kvaliteta nastave na hipermasovnim studijama.

Jedna od najčešćih kritika koja se čuje jeste da je „Bolonja“ prouzrokovala da se enormno poveća broj studenata u Crnoj Gori, što za posledicu ima opadanje kvaliteta, u prosjeku, odnosno nivoa znanja koje stiču diplomirani studenti. Navedimo prvo razloge koji su doveli do povećanja broja studenata. Mnoge države u Evropi, uključujući i Crnu Goru, će se ubrzo suočiti sa posledicama problema starenja svog stanovništva, odnosno sa problemom nedostatka dovoljnog broja kvalifikovane radne snage. Jedini način da se naše društvo izgradi kao društvo znanja pri ovakvim demografskim kretanjima jeste da se maksimalno iskoriste intelektualni kapaciteti svih naših građana, na način što će se svi stimulisati da se kontinuirano tokom svoje radne karijere specijalizuju i usvajaju nova znanja (*Life Long Learning*), s jedne strane, i da se što je moguće većem broju naših građana omogući školovanje na univerzitetima. Dalje, ne treba smetnuti sa uma ni činjenicu da posljednjih godina, u želji da što lakše nađu posao sticanjem odgovarajućih znanja i vještina, sve veći broj srednjoškolaca se opredjeljuje da nastavi školovanje na univerzitetu. Podsjetimo se još da je nakon sticanja nezavisnosti Crne Gore, država očekivala od svog Univerziteta da otvori nove studijske programe koji se do tada nijesu kod nas izučavali i na taj način obezbijedi da što veći broj studenata studije nastavi u Crnoj Gori. U svijetlu svih ovih činjenica treba gledati na odluku Univerziteta Crne Gore da odmah nakon usvajanja Zakona o visokom obrazovanju širom otvori svoja vrata, i da u nekoliko posljednjih godina praktično duplira broj studenata i broj studijskih programa koje nudi. Odluka je bila pravovremena i sasvim opravdana.

Međutim, iako je povećanje procenta stanovnika sa visokim obrazovanjem nesumnjivo interes Crne Gore, po tom procentu smo u donjem dijelu ljestvice država u Evropi. Država posljednjih godina nije na adekvatan način finansijski pomogla Univerzitet da uposli mnogo veći broj nastavnika od postojećeg kako bi na kvalitetan način organizovali nastavu za mnogo veći broj studenata. Teret troškova studija je pao na krajnjeg korisnika, na studenta, koji su samim fakultetima plaćali troškove svog školovanja. S druge strane Univerzitet Crne Gore nije uspostavio mehanizam kojim bi primorao one fakultete koji primaju najveći broj sufinansirajućih studenata da angažuju dodatni broj nastavnika kako bi se obezbijedio optimalan odnos broja studenata po jednom nastavniku. Na sufinansirajućim studijama je uglavnom angažovan postojeći nastavni kadar koji na taj način, dodatnim angažovanjem, poboljšava nesumnjivo loš materijal položaj nastavnika u visokom obrazovanju. Kao rezultat svega navedenog pojavljuje se tendencija da se na studije prime svi zainteresovani srednjoškolci, bez obzira na broj nastavnika koji to može da opsluži, i kao posljedicu imamo hipermasovne studije na onim fakultetima za koje vlada najveće interesovanje srednjoškolaca. Sasvim prirodno se nametne i pitanje kvaliteta: Na koji način na hipermasivnim studijama (hipermasivnim u smislu broja studenata po jednom nastavniku) obezbijediti da se edukativni proces, i proces ocjenjivanja studenata odvija na kvalitetan način?

Rješavanju ovog problema mora se pristupiti dvostrano. Jedan prilaz jeste svestrana analiza postojećih Pravila studiranja i njihovo prilagođavanje hipermasovnim studijama u cilju obezbjeđivanja kvalitetnog procesa nastave. Drugi prilaz jeste stvaranje mehanizama koji će stimulisati upisnu politiku u skladu sa kadrovskim potencijalima Univerziteta.

Predrag Miranović
Rektor Univerziteta Crne Gore